

MÉSZÖLY FARKASRÓL

A Mészöly család — mint már mondtuk — szívvel-lélekkel kivette részét a 48-as szabadságharcból. Kilenc Mészöly küzdött a szabadságharcban. Közülök különösen kitűnt tehetségével és vitézségével *Mészöly Farkas*.

POTEMKIN ÖDÖN „Az 1849-i évi magyar hadsereg feloszlásának okai“ című 1867-ben megjelent művében *Mészöly Farkasról* egyebek közt a következőket írja (175—176.).

Mészöly Farkas, a 14. számú Lehel huszárezred alezredese, ki az ezredet egész háború alatt a végső percig vezényelte és hosszas ideig parancsnoka volt. E jeles férfit, kit közelebről volt szerencsém ismerni, jellemzés nélkül nem hagyhatom. Magasabb stratégiai tudományos kiképzettsége mellett, bámulatra ragadó bátorsággal bírt s a legnagyobb veszély közepett, midőn az ágyúgolyók feje fölött s körülte süvöltöttek, oly nyugodt mosolyogva megállt, mintha mi sem történének körülte; mely hősiesség példájával nagy erkölcsi hatást gyakorolt újonc huszárokból álló ezredére, s azt rövid időn oda képezte, hogy a csak nem rég rettegett császári dzsidasokkal minden alkalommal szembe szállni merészelt s nem egy diadalt vívott ki felettök. *Mészöly Farkas* nem mindennapi sajátságai közé tartozott, hogy a csata zajában épp úgy, miként nyugodt perceiben egyiránt mosoly ült ajkain, még pedig szelíd, szívet megnyerő mosoly, mely nemes keblének tiszta, önzéstelen tolmácsa volt. Méltán elmondhatom, hogy az egész arad—temesvári táborban egy csapat- vagy dandárparancsnok sem szeretett jobban alattvalóitól, mint *Mészöly Farkas*, habár egyik törzstisztünket sem vádolhatni kegyetlen- vagy szívtelenséggel. *Mészöly* mindamelllett fel tudta tartani a fegyelmet és rendet, s az ellen vétőt keményen megfenyítette, szükséges példaadás végett; mi a szilaj jász-kún fiakból álló Lehel ezredben nagyon is szükséges volt. *Mészöly Farkas*, midőn Jászberényből Arad alá indultunk, első százados volt, de már útban Orosházán őrnaggyá kineveztetését vette, 1849. év tavaszán alezredessé emeltetett, az ezredet a végső percig ő parancsnokolta s vezérelte, mert ezredesünk, Rákóczy-Parcsetics Zsigmond, kinek az 1848-ki bácskai és bánági hadjáratban szerzett érdemei elvitázhatlanok valának, s ki alól az ellen golyója pár lovat el is sodrott, csak 1848. év ápril havában érkezvén Aradra, a hol, valamint Temesvár alatti táborozásban is kellemetlen szem-bajban szenvedvén, az ezred vezérletét, a csatatéren, *Mészöly Farkasnak* átadni kénytelenítettett, a ki feladatának páratlanul megfelelt, s a hol csak alkalom nyílt, mindig fényesen kitüntette magát, s ha egünk ily hirtelen be nem borul, *Mészöly Farkas* a legkitűnőbb tábornokainknak egyike lett volna, tanúsítá leginkább a végpercekben, midőn már az egész hadseregben a rend s fegyelem teljesen felbomlott, a zászlóaljok, ezredek és csapatok tiszteiknek nem engedelmess-

kedve, szélyelszórtan s hulladozva, kényök-, tetszésök- s ösztönöknek hódolva, megrémült nyájként hazafelé vagy az orosz táborba siettek, kivéve a huszárokat, különösen pedig *Mészöly Farkas* ezredét, miként fentebb is elmondám, kinek szép magasztos terve volt, huszárjait Jászberényig saját vezérlete alatt vezetni, s ott a város főterén elbúcsúzva tőlük, hazájokba szélyelbocsátani. Fájdalom, e nemes szándékát a butyini lakosok 10 akó ajándék bora megghiúsította. Ő azonban, bár huszárjai elszéledtek, fegyverét le nem tette az oroszoknak, és úgy, miként Asztalos Sándor, szerencsésen megmenekült s később birtokán, Fehérmegyében Sárbogárdon mezei gazdászattal tölté idejét s ma is azzal foglalkozik; mire meg kell jegyezni, hogy nagy kár ily szép tehetségnek saját szakmáját nem gyakorolnia.

*

Ezt Potemkin 1867-ben írta. 1882-ben újra megemlékezik a Vasárnapi Újság ápr. 16-iki számában *Mészöly Farkasról Bemmel és Petőfivel* kapcsolatban. E cikkében Potemkin a következőket írja:

1849. évi ápril. 20-án Ó- és Új-Aradról Temesvár felé indult s 25-én Csernegyházához közel, a temesvári őrséget rövid, heves harc után hátrálásra kényszeríté a Vécsey hadtest. Mi, a 14-ik huszárezred három századosa, *Mészöly Farkas* alezredes parancsnoksága alatt ép azon erdő szélén foglaltunk állást, melyből az osztrák csapatokat elűztük, midőn egyszerre ott termett Bem apó döcögős vén lován, gr. *Vécsey tábornok*, *Petőfi őrnagy* és néhány huszár kíséretében, ép akkor vizsgálta az egyes csapatokat, s nyargalta végig a csatatért. Gróf *Vécsey* bemutatta a veres zsinóros Lehel huszárokat s azok jeles parancsnokát, *Mészöly Farkast*, a kivel az ősz bajnok néhány barátságos szót váltott s megdicsérte.

*

Még 1959-ben megkértük *Mészöly Gedeont*, egészítse ki *POTEMKIN ÖDÖN*-nek fentebbi, *Mészöly Farkasról* szóló megemlékezését a *Mészöly-családban Farkasról* bizonyosan élő szóbeli hagyománnyal. Ezt mondotta:

Mészöly Vilma néném, *Farkas* unokahúga, ki mindvégig megtartván szellemi frissességét, a második világháború alatt halt meg kilencvenhét éves korában Budán, közel akkori lakásomhoz, ő beszélt nekem sokat *Gézáról*, a festőről és *Farkasról*, a katonáról. *Vilma* néném *Kecskés Dezső*höz ment férjhez s fiának, a nagy zenei tehetségű *Kecskés Gábornak Farkas* lett a keresztapja.

Ez a *Vilma* néném beszélte el nekem, hogy *Farkas* a vele még megmaradt huszárokat visszavezette a Nagykunságba. Búcsúzóul lelkükre kötötte, hogy „Fegyvereiteket tartsátok meg, azokra még szükség lehet!” Ő maga pedig beállt cselédnek — tudott a lóval banni! — a sógorához, *Miskolczi Szijjártó József*-hez, Tiszavárkonyban.

Az a ház, melyben a Vécsey—Bem-féle összetűzés után *Bem*, *Petőfi* és *Mészöly Farkas* együtt tanácskoztak, emléktáblával jelöltetett meg. Ez az emléktábla 1937-ig megvolt.

Mészöly Farkas

